

Kontrollkäik Ravila Hooldekodusse (AS Hoolekandeteenused)

(1) Õiguskantsleri nõunik viis 24.03.2011 läbi etteteatamata kontrollkäigu Ravila Hooldekodusse (edaspidi hooldekodu).

Hooldekodu on AS Hoolekandeteenused (edaspidi AS) haldusalas. AS ainuaktsionäriks on Sotsiaalministeerium. AS põhikiri on kinnitatud 27.03.2007 ainuaktsionäri otsusega.

Hooldekodu külastamise ajal osutas hooldekodu ööpäevaringset erihooldusteenust 172 isikule ning hooldekodus töötas 63 inimest.

Varasemalt on õiguskantsler hooldekodusse kontrollkäigu korraldanud 19.08.2009¹.

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kas hooldekodus on tagatud teenust saavate isikute põhiõigused ja –vabadused.

(3) Kontrollkäigu kestel külastas õiguskantsleri nõunik hooldekodu ruume, vestles hooldekodu juhatajaga, tutvus teenusel viibivate isikute toimikutega, teostas järelkontrolli õiguskantsleri 19.08.2009 kontrollkäigu tulemusel hooldekodu juhatajale tehtud soovitusel täitmise üle ning küsitles teenust saavaid isikuid.

Õiguskantsleri nõunik küsitles 18 teenust saavat isikut, nendest 5 isikut keeldusid küsitlemisest või ei olnud kontaktivõimelised. Teenust saavad isikud, keda küsitleti, valis õiguskantsleri nõunik hooldekodust saadud hooldekodus teenusel viibivate isikute nimekirjast eelnevalt õiguskantslerile laekunud informatsiooni alusel ja võimalikult erinevate isikute gruppide (sugu, vanus, eeldatav rahvus) esindatuse meetodi alusel.

Hooldekodu tegevusega seonduvate aspektide üle küsitletud isikud kaebusi ei esitanud, samas tunti muret hooldekodu sulgemise üle tulevikus ja sellega seonduva teenust saavate isikute ümberpaigutamise ja teistesse hoolekandetasutustesse.

(4) Õiguskantsleri seisukoht

(4.1) Eraldusruumi vastavus nõuetele

Kontrollkäigu läbiviimisel tutvus õiguskantsleri nõunik eraldamise kasutamise registriga. Kontrollimisel selgus, et ajavahemikul alates 01.01.2009 kuni 24.03.2011 ei ole hooldekodu teenust saavate isikute suhtes eraldamist kasutanud. Küsitletud isikud väitsid, et nemad ei ole sel ajavahemikul eraldatud olnud.

Kontrollimisel selgus, et hooldekodus asuva eraldusruumi sisustuseks on seinad või põrandad külge kinnitamata raudvoodi, koristustarbed (ämbrid, pesulapid, harjad) ja mitu madratsit.

Nõuded erihoolekandeteenuste osutamise ruumidele, sealhulgas eraldusruumile on sätestatud sotsiaalministri 30.06.2009 määruses nr 58 „Tervisekaitse nõuded erihoolekandeteenustele ja eraldusruumile“. Määruse § 7 lg 1 alusel peab ööpäevaringse erihooldusteenuse osutajal

¹ Õiguskantsleri menetlus nr 7-9/091099.

olema eraldusruum, mis on turvaline, ohutu, valgustatud, nõuetekohase temperatuuriga ja sobiva sisustusega, mis ei võimalda tekitada vigastusi. Sama paragrahvi lg 3 järgi peab eraldusruumis olema seinad või põrandad külge kinnitatud voodi või muu põrandast kõrgemal asuv magamisase.

Seega on nimetatud määruses selgelt sätestatud, et eraldusruum peab olema sisustatud selliselt, et mitte võimaldada tekitada vigastusi eraldatud isikule, ning eraldusruumis asuv voodi peab olema kinnitatud seinale või põrandale külge. Samuti ei ole lubatav hoida eraldusruumis kõrvalisi esemeid nt ämbreid jms, millega eraldatud isik võib ennast vigastada.

Tulenevalt eeltoodust soovib õiguskantsler Ravila Hooldekodu juhatajal sisustada hooldekodus asuva eraldusruumi vastavalt sotsiaalministri 30.06.2009 määruses nr 58 „Tervisekaitse nõuded erihoolekandeteenustele ja eraldusruumile“ eraldusruumile toodud nõuetele.

(4.2) Teenust saava isiku dokumentide kogumine ja säilitamine hooldekodus

Kontrollkäigu läbiviimisel tutvus õiguskantsleri nõunik 18 teenust saava isiku toimikutega. Kontrollimisel selgus, et neljas toimikus puudusid ära kirjad isikut tõendavast dokumendist.

Ühel juhtumil oli tegemist isikuga, kellel puudus isikut tõendav dokument. Hooldekodu juhataja sõnul oli vastav dokument taotlemisel. Kolme ülejäänud isiku toimikute puhul sellist erakordset asjaolu, mis põhjustas isikut tõendava dokumendi koopia puudumist toimikus, ei ole tuvastatud.

Vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 11³¹ lg 1 punktile 3 on erihoolekandeteenuse osutaja kohustatud tagama erihoolekandeteenust saava isiku kohta käiva teenuse osutamise seotud teabe ning dokumentide kogumise ja säilitamise. Sama paragrahvi lõike 2 alusel kehtestab sotsiaalminister määrusega erihoolekandeteenuse osutaja kogutavate ja säilitatavate dokumentide loetelu. Sotsiaalministri 8.01.2009 määruse nr 4 „Erihoolekandeteenuse osutaja kogutavate ja säilitatavate dokumentide loetelu kehtestamine“ § 1 lg 1 punkti 1 järgi kogub ja säilitab erihoolekandeteenuse osutaja teenusel viibivate isikute kohta mh ära kirjad isikut tõendavast dokumendist.

Tulenevalt eeltoodust soovib õiguskantsler Ravila Hooldekodu juhatajal koguda ja säilitada kõikide hooldekodus teenust saavate isikute isikut tõendavate dokumentide ära kirjad.

(5) Hea praktika

(5.1) Teenust saava isiku informeerimine piktogrammide abil

Ringkäigul hooldekodus selgus, et hooldekodu infostendidel on teenust saavatele isikutele kättesaadavad piktogrammide informatsiooniga päevakava kohta.

Teenuse osutaja poolt hooldekodu päevakava käsitlevate piktogrammide väljatöötamine võimaldab teenust saaval isikul (nt kõnepuudega või vaimse alaarenguga) päevakava sisust paremini aru saada.

Õiguskantsler leiab, et Ravila Hooldekodu poolt väljatöötatud piktogrammid informatsiooniga päevakavast on positiivseks näiteks teenust saava isiku jaoks talle arusaadava info tagamise võimalustest teenuse osutaja poolt. Õiguskantsleri hinnangul peaks samasugune praktika olema juurutatud kõikidel erihoolekandeteenuste osutajatel.

(5.2) Rahunemisruumi kasutamine hooldekodus

Ringkäigul hooldekodus selgus, et hooldekodus on loodud rahunemisruum teenust saavatele isikutele. Rahunemisruum on kujundatud idamaises stiilis – põrandal on suur madrats ning erinevas suuruses padjad, lakke on riputatud kerge õhuline kangas, värvilahendus on rahustavalt pruunikas- roheline, valgustus piisav, kuid mitte liiga intensiivne.

Rahunemisruumi loomise eesmärgiks oli pakkuda teenust saavatele isikutele rahustavat keskkonda. Küsitletud isikud väitsid, et rahunemisruumi olemasolu on vajalik, ning mõned teenust saavad isikud kasutavad seda regulaarselt juhtudel, kui soovivad privaatsust või rahunemist.

Õiguskantsler leiab, et isiku eraldamisele teistest teenust saavatest isikutest, kui teenust saava isiku õigusi tugevasti piiravale ja alandavalt mõjuda võivale protseduurile, tuleb alati eelistada muid isikut rahustavaid tegevusi. Rahunemisruumi kasutamine aitab kahtlemata kaasa teenust saava isiku eraldamise vajaduse vähendamisele hoolekandetasutusel.

Õiguskantsler leiab, et Ravila Hooldekodus loodud rahunemisruum on positiivseks näiteks teenust saava isiku eraldamise alternatiivsest viisist ja privaatsuse tagamise võimalusest teenuse osutaja pool. Õiguskantsleri hinnangul peaks samasugune praktika olema juurutatud kõikidel erihoolekandeteenuste osutajatel.

(6) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitud Ravila Hooldekodu juhatajale. Soovitude täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovitude tegemisest.